

2021 _2022

Χριστουγεννιάτικα Έθιμα από όλη την Ελλάδα

Εργασία στο μάθημα των Θρησκευτικών

από τις μαθήτριες του Γενικού Λυκείου Κόνιτσας Νεστούρη Θέκλα Πάντου Ευγενία

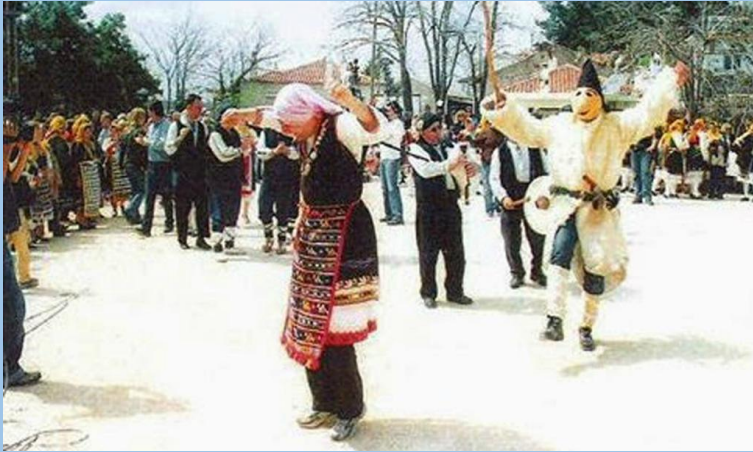
Κάθε περιοχή της Ελλάδας αυτές τις γιορτινές μέρες αναβιώνει τα δικά της έθιμα και παραδόσεις που έχουν τις ρίζες τους βαθιά πίσω στο χρόνο. Κάποια είναι πολύ γνωστά, άλλα λιγότερο διαδεδομένα. Καλικάντζαροι, φωτιές, γλέντια, παραδοσιακά παιχνίδια και γλυκίσματα είναι μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά ελληνικά Χριστουγεννιάτικα έθιμα.

Τα Χριστούγεννα στην Θράκη

Οι Μπαμουσιαραίοι

• Έθιμο της Θράκης είναι και οι “Μπαμουσιαραίοι”. Την δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων, δύο άντρες μεταμφιέζονται ο ένας σε Μπαμπουσιαραίο και ο άλλος στην γυναίκα του. Ο Μπαμπουσιαραίος φορά μία νεροκολοκύθα στο πρόσωπο που της έχει ανοίξει τρύπες για μάτια και στόμα, προβιές προβάτων, και κρεμασμένα κουδούνια στην μέση. Οργανοπαίκτες με νταούλια, ζουρνάδες και γκάιντες τους συνοδεύουν και με την έντονη μουσική τους ξεσηκώνουν το χωριό.

Χριστοκουλούρα

Στη Θράκη, οι Σαρακατσάνες εξακολουθούν να ζυμώνουν την “Χριστόκλουρα”. Στρογγυλή κουλούρα με διάφορα σχέδια, που αναπαριστούν συνήθειες από το παρελθόν όπως στάνη, στρούγκα και άλλα. Της βάζουν μέλι και την τρώνε όλοι μαζί περιμένοντας την γέννηση του Χριστού.

Τα Χριστούγεννα της Μακεδονίας

Μωμόγεροι

● Ένα έθιμο των Μακεδόνων, είναι οι “Μωμόγεροι”. Ένα είδος δηλαδή παραδοσιακού λαϊκού θεάτρου που αναβιώνει σε όλα τα χωριά όπου υπάρχουν πρόσφυγες από τον Πόντο. Οι πρωταγωνιστές αυτών των θεατρικών παραστάσεων κάνουν μιμητικές κινήσεις, ενώ τα πρόσωπά τους είναι μακιγιαρισμένα όπως το δέρμα των γερόντων. Οι παραστάσεις πραγματοποιούνται καθ’όλη την διάρκεια του δωδεκαημέρου των Χριστουγέννων.

Επίσης ο νοικοκύρης του σπιτιού διαλέγει από το χωράφι του το πιο γερό κλαδί ελιάς ή πεύκου και το τοποθετεί στο τζάκι του σπιτιού. Το ξύλο αυτό που ονομάζεται και “Χριστόξυλο” καίγεται για όλο το Δωδεκάημερο των Χριστουγέννων (από την μέρα δηλαδή των Χριστουγέννων μέχρι και τα Φώτα). Κατά την παράδοση το κάψιμο του Χριστόξυλου, βοηθά τον Χριστό να ζεσταίνεται στην φάτνη της Βηθλεέμ. Ο κάθε Μακεδόνας προσπαθεί να καίγεται το Χριστόξυλο του σπιτιού του μέχρι και τα Φώτα.

Τα Χριστούγεννα στην Ήπειρο

Το αναμμένο πουρνάρι

•Όταν γεννήθηκε ο Χριστός και πήγαν οι βοσκοί να προσκυνήσουν, ήταν νύχτα σκοτεινή. Βρήκαν κάπου ένα ξερό πουρνάρι κι έκοψαν τα κλαδιά του. Πήρε ο καθένας από ένα κλαδί στο χέρι, του έβαλε φωτιά και γέμισε το σκοτεινό βουνό χαρούμενες φωτιές και τριξίματα και κρότους. Από τότε, λοιπόν, στα χωριά της Άρτας, όποιος πάει στο σπίτι του γείτονα, για να πει τα χρόνια πολλά, καθώς και όλα τα παιδιά τα παντρεμένα, που θα πάνε στο πατρικό τους, για να φιλήσουν το χέρι του πατέρα και της μάνας τους, να κρατούν ένα κλαρί πουρνάρι, ή ό,τι άλλο δεντρικό που καίει τρίζοντας. Στο δρόμο το ανάβουν και το πηγαίνουν έτσι αναμμένο στο πατρικό τους σπίτι και γεμίζουν χαρούμενες φωτιές και κρότους τα σκοτεινά δρομάκια του χωριού.

•Ακόμη και στα Γιάννενα το ίδιο κάνουν. Μόνο που εκεί δεν κρατούν ολόκληρο το κλαρί το πουρνάρι αναμμένο στο χέρι τους αλλά κρατούν στη χούφτα τους μια χεριά δαφνόφυλλα και πουρναρόφυλλα, που τα πετούν στο τζάκι, μόλις μπούνε και καλημερίζουν. Κι όταν τα τα ξερά φύλλα πιάσουν φωτιά κι αρχίσουν να τρίζουν και να πετάνε σπίθες, εύχονται: «Αρνιά, κατσίκια, νύφες και γαμπρούς!»

Τα Χριστούγεννα στην Θεσσαλία

Το τάισμα της βρύσης

•Οι κοπέλες στη Θεσσαλία, τα χαράματα των Χριστουγέννων, αλλού την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση “για να κλέψουν το άκραντο νερό” (άκραντο, δηλαδή αμίλητο, γιατί δε βγάζουν λέξη σ’ όλη τη διαδρομή). Αλείφουν τις βρύσες του χωριού με βούτυρο και μέλι, με την ευχή όπως τρέχει το νερό να τρέχει και η προκοπή στο σπίτι τον καινούργιο χρόνο και γλυκιά να είναι και η ζωή τους. Για να έχουν καλή σοδειά, όταν φτάνουν εκεί, την “ταΐζουν”, με διάφορες λιχουδιές, όπως βούτυρο, ψωμί, τυρί, όσπρια ή κλαδί ελιάς. Όποια θα πήγαινε πρώτη στη βρύση, αυτή θα ήταν και η πιο τυχερή ολόκληρο το χρόνο. Έπειτα ρίχνουν στη στάμνα ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, “κλέβουν νερό” και γυρίζουν στα σπίτια τους πάλι αμίλητες μέχρι να πιούνε όλοι από το άκραντο νερό. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού, ενώ σκορπούν στο σπίτι και τα τρία χαλίκια.

Τα Χριστούγεννα στην Στερεά Ελλάδα

Οι “αρραβώνες” και το “πάντρεμα” της φωτιάς

- Στα χωριά της δυτικής Φθιώτιδας τα ξημερώματα των Χριστουγέννων συνηθίζουν να «αρραβωνιάζουν τη φωτιά». Οι νοικοκυρές τοποθετούν στο τζάκι ένα πολύ μεγάλο ξύλο κι εκείνη την ώρα σύμφωνα με την παράδοση ό,τι ζητήσεις μπορεί να γίνει. Βεβαίως, αυτό που θα ζητήσεις πρέπει να αφορά τα παιδιά και όχι τους παντρεμένους. Όμως, μετά τους «αρραβώνες» έχουμε το «πάντρεμα της φωτιάς», που γίνεται τα ξημερώματα της πρωτοχρονιάς. Στο τζάκι την παραμονή της πρωτοχρονιάς μπαίνουν δύο μεγάλα ξύλα. Ο νοικοκύρης φροντίζει να είναι ακριβώς ίδια και να καίγονται το ίδιο. Σύμφωνα με την παράδοση, τα δύο ξύλα συμβολίζουν την αλλαγή της ημέρας, αλλά και την αλλαγή του χρόνου. Η παράδοση επιμένει ότι όποια ευχή και αν κάνει κάποιος εκείνη τη μέρα, ακόμη και κατάρρα, αυτή θα πιάσει τόπο.

Τα Χριστούγεννα στην Πελοπόννησο

Το κυνήγι τα Χριστούγεννα στα χωριά Μάνης

Κατά τη διάρκεια της σαρακοστής πριν τα Χριστούγεννα τα περισσότερα παιδιά βγαίνουν κυνήγι. Τα βράδια, όταν το σούρουπο έπεφτε για καλά και το κρύο άρχιζε να τσούζει, παίρνανε το “φακό” με καινούργια “πλάκα” και γυρίζανε στα χαλάσματα και στα σπήλια κοντά στο χωριό. Στόχος τους οι γουργουγιάννηδες, τα μικρά πουλάκια που κούρνιαζαν εκεί. Τα θαμπώνανε με το φακό και τα πιάνανε. Αν ήταν πολύ ψηλά, τα χτυπούσανε με τις λαστιχιέρες (σφεντόνες). Η μάνα ή κάποια μεγάλη αδερφή, μετά από πολλή γκρίνια τους, τα καθάριζαν και τα πάστωναν. Τα βάζανε σε πήλινα ή γυάλινα βάζα, για να τα φάνε τα Χριστούγεννα.

Πολλά παιδιά μάζευαν είκοσι και περισσότερα πουλάκια και καμάρωναν για τις ... κυνηγετικές ικανότητες τους και για την σοδειά τους. Και όταν πλησίαζαν οι γιορτές, άρχιζαν οι παραδοσιακές ετοιμασίες. Το σπίτι έπρεπε να βάλει τα γιορτινά του και όλο το χωριό να καθαριστεί και να ετοιμαστεί, για να υποδεχτεί τους ξενιτεμένους του που θα έρχονταν να κάνουν γιορτές με τους δικούς τους.

Τα Χριστούγεννα στην Κρήτη

Χριστούγεννα με Κρητική λύρα

Ήθη και έθιμα που οι ρίζες τους φτάνουν μέχρι την αρχαία εποχή αναβιώνουν κάθε Χριστούγεννα στην Κρήτη.

Από αυτά τα έθιμα ξεχωρίζουν: το σφάξιμο του χοίρου, το χριστόψωμο, τα γλυκίσματα, το ποδαρικό, η μπουγάτσα και τα κάλαντα που λένε τα παιδιά γυρίζοντας από σπίτι σε σπίτι κρατώντας μια κρητική λύρα στο χέρι.

Εκτός από τα παιδιά τα οποία φέρνουν στο σπίτι την καλοτυχία, ανάλογες ιδιότητες έχουν κατά τη λαϊκή μας παράδοση και τα ζώα. Μάλιστα έβαζαν στο σπίτι ένα από τα ζώα τους, είτε αυτό ήταν βόδι είτε αιγοπρόβατο μέχρι να ουρήσει. Σε πολλές περιοχές της Κρήτης το βόδι είναι ευλογία και εξασφαλίζει την καλή χρονιά. Σε άλλες πάλι περιοχές έβαζαν τα παιδιά να χτυπούν στην πλάτη τη νεόνυμφη γυναίκα για να κάνει παιδιά.

Πίστευαν μάλιστα ότι με το χτύπημα μεταδίδεται στη γυναίκα η γονιμοποιός δύναμη, την οποία κρύβει μέσα του χλωρό κλαρί.

Τα Χριστούγεννα στα Ιόνια Νησιά

Η Ζακυνθινή κουλούρα

Στη Ζάκυνθο, ένα νησί που υπήρξε για πολλούς αιώνες σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών τα έθιμα σχηματοποιήθηκαν στην διαδρομή του χρόνου με διάχυτες τις επιρροές της θρησκευτικής μας παράδοσης αλλά με στοιχεία τόσο από την ανατολική ορθόδοξη εκκλησία όσο και από τη δυτική καθολική εκκλησία.

Η ημέρα της παραμονής των Χριστουγέννων είναι μία από τις σημαντικότερες μέρες του χρόνου για κάθε Ζακυνθινή οικογένεια. Όλα τα μέλη της μαζεύονται στο πατρικό σπίτι της οικογένειας ώστε να κόψουν όλοι μαζί την Ζακυνθινή παραμονιάτικη κουλούρα των Χριστουγέννων. Η ζακυνθινή κουλούρα είναι μοναδικό έθιμο στο νησί και αποτελεί μια πραγματική ιεροτελεστία για κάθε σπίτι. Συμβολίζει την ενότητα της οικογένειας και την πίστη στη γέννηση του θεανθρώπου.

Η Ζακυνθινή παραμονιάτικη κουλούρα των Χριστουγέννων, σύμφωνα με μια παλιά τοπική παράδοση, συμβολίζει το άστρο της Βηθλεέμ, που οδήγησε τους τρεις Μάγους στο Σπήλαιο της Γέννησης.

Τα Χριστούγεννα στα Νησιά Αιγαίου

Τα γλυκά, το ρόδι και η Προβέντα

Τις ημέρες των Χριστουγέννων φτιάχνουν τα γλυκά για να γλυκάνουν τον νεογέννητο Χριστό ενώ σφάζουν τα χοιρινά για να φτιάξουν την λεγόμενη "πηχτή", δηλαδή βρασμένο χοιρινό κρέας με λεμόνι που το αφήνουν να πήξει για να το φάνε ανήμερα τα Χριστούγεννα.

Το πρωί της παραμονής των Χριστουγέννων τα παιδιά λένε τα κάλαντα για να πάρουν χρήματα και γλυκίσματα. Την παραμονή της πρωτοχρονιάς φτιάχνουν τις βασιλόπιτες και ανήμερα βάζουν το ρόδι πίσω από την πόρτα για να το σπάσουν με το ποδαρικό ώστε να είναι γεμάτο ευτυχία το σπίτι όλο το χρόνο όπως είναι γεμάτο και το ρόδι.

Την παραμονή από νωρίς το πρωί τα παιδιά λένε τα κάλαντα ενώ ανήμερα το μεσημέρι πηγαίνουν την "ΠΡΟΒΕΝΤΑ" ένα πιάτο με βασιλόπιτα και γλυκά στους γονείς θέλοντας να τους δείξουν την αγάπη τους και την φροντίδα τους ενώ εκείνοι θα τους δώσουν την λεγόμενη "ΜΠΟΥΠΙΣΤΡΙΝΑ" δηλαδή χρήματα και γλυκά. Την παραμονή των Φώτων τα παιδιά βγαίνουν να πουν τα κάλαντα ενώ ανήμερα πάνε όλοι μαζί σε μια Εκκλησία, τον Μητροπολιτικό Ναό (Μονοκκλησιά) και μετά το τέλος της λειτουργίας

Τα Χριστούγεννα στον Πόντο

Το κούτσουρο, το τραπέζι και τα κάλαντα

Το πρωί παραμονής Χριστουγέννων οι άντρες της οικογένειας έκοβαν ένα μεγάλο κούτσουρο και το έριχναν στην φωτιά για να ξορκίζουν το κακό, στην συνέχειά η οικογένεια πήγαινε στην εκκλησία

Στην συνέχεια οι γυναίκες ετοιμάζαν το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι χωρίς τη βοήθεια κάποιου άντρα σαν ένδειξη ευγνωμοσύνης στην προστάτιδα της οικογένειας και των γυναικών, τη Παναγία. Έστρωναν το τραπέζι κοντά στο τζάκι ή στο εικονοστάσι για να βρίσκεται κοντά τους όπως πίστευαν. Παραδοσιακό γλυκό Σαμψούντας ήταν ο πουρμάς, παρόμοιο με το Σαραγλί με περισσότερο μέλι.

Τα παιδιά έψαλαν τα κάλαντα το απόγευμα προς βράδυ της παραμονής και όταν γύριζαν στο σπίτι έφεραν μαζί τους ένα κλωνάρι από αχλάδια ή φουντούκια, δέντρα που ευδοκιμούν στον πόντο, και τα έδιναν στον πατέρα ή στον παππού, αν ζούσε, της οικογένειας και εκείνος με την σειρά του τους έδινε ένα νόμισμα ως ένδειξη ευγνωμοσύνης

Πολλά από τα παραπάνω έθιμα αναβίωσαν και αναβιώνουν για πολλούς αιώνες ακόμα και σήμερα, αλλά πάλι έχουν εξαφανιστεί. Ωστόσο δεν παύουν να δείχνουν την αγάπη και την ευσέβεια των ανθρώπων της χώρας μας, από την Θράκη μέχρι την Κρήτη και από τον Πόντο μέχρι τα Νησιά του Ιονίου Πελάγους για αυτή την γιορτή.

Χρόνια πολλά

Ευχαριστούμε για την Προσοχή σας

